

GEODEMOGRAFICKÁ CHARAKTERISTIKA IMIGRACE DO ŠVÉDSKA

Jana Smutná, Dana Hübelová

Abstract

Currently, the problem of immigration is highly topical. The situation of recent days and months testifies that the number of immigrants in Europe can probably continue to increase, mainly due to adverse economic situation and military conflicts in Third World countries. The main aim of the text is to evaluate the development of immigration on the basis of available statistical data in the Kingdom of Sweden from the period between 2005 and 2014. From the statistical data, i. e. graphs and tables, evaluates questions mainly about the source countries of immigrants, the number of immigrants in the Kingdom of Sweden, illegal immigration, the historical development of immigration and the residence permits and work permits issues. The thesis also deals with the forecast of immigration to the country, using a linear trend. Based on the analysis, it was found that the number of immigrants to the Kingdom of Sweden is increasing and will exceed 2 million inhabitants in 2024.

Keywords: immigration, Kingdom of Sweden, development of immigration, prediction

Úvod

Mezinárodní migrace má důležité politické, ekonomické, sociální, demografické, psychologické a kulturní dopady jak na emigrační, tak i na tranzitní a zejména imigrační země (Ramos, Surinach, 2013). Významné migrační proudy, a s nimi související rozličné problémy s integrací migrantů do nových majoritních společností, představují jeden z nejcitlivějších a současně potenciálně nejvýbušnějších globálních problémů lidstva zejména v rozvinutých zemích (Drbohlav, Uherek, 2007, Vavrečková, 2006, Jennissen, 2007). Kontrolovaný a zejména také nekontrolovaný příliv přistěhovalců do evropských zemí souvisí s celou řadou mezinárodních otázek, jako jsou např. mezinárodní strategie proti chudobě, boj proti organizovanému zločinu, prevence ozbrojených konfliktů a globalizace světové ekonomiky (Taylor, 2003). Přestože samotné zahraniční migrace nemohou vyřešit současné populační problémy rozvinutých zemí, mohou je částečně zmírnit (Horáková, 2008). Jen v komplexním propojení různých právních a politických aspektů lze uchopit fenomén legální a nelegální migrace do evropských států a analyzovat relevantní právní úpravu (Scheu, Částek, 2010, s. 9). Řešení problémů imigrace je společnou prioritou všech zemí EU, protože se potýkají s obdobnými problémy, jako je společná kontrola hranic, sjednocování

azylového systému, řešení problému neregulární imigrace, kooperace s třetími zeměmi a další nově vznikající problémy např. s vlnami utečenců (Vavrejšnová, 2011, s. 26).

Novodobá historie imigrace do Švédského království

Švédský stát začal zaznamenávat emigraci ze Švédska od roku 1851 a imigraci od roku 1875. Od konce 40. let 20. století existují též statistiky, které zaznamenávaly imigranty podle občanství. Švédsko se postupně měnilo ze státu emigračního na stát imigrační. Tato změna probíhala mezi lety 1865–1925. Švédsko se stává státem imigračním státem, který je atraktivní jak pro pracovní imigraci, v 50. a 60. letech, tak i pro politické uprchlíky a od 80. let atraktivní pro imigraci celých rodin (Štěpán, 2011, s. 14). Od konce druhé světové války se do Švédska přistěhovalo na 2,4 milionu osob. Faktory příznivé pro imigraci byly např. nepokoje v jiných částech světa, dále pracovní možnosti a vládní úprava imigračních možností. Během 50. a 60. let 20. stol. přicházeli především emigranti z okolních zemí a z jihu Evropy. Začátkem 70. let se mění základní charakter imigrantů, dominují političtí uprchlíci a přicházejí úzké příbuzenské skupiny, od poloviny 80. let je tato situace stále zřetelnější. Počty uprchlíků byly vždy závislé na situaci ve světě a částečně na švédské imigrační politice, jak to ilustruje situace ve válkou zmítané bývalé Jugoslávii, jejíž uprchlíci hledali azyl na severu v letech 1992–1993 (Štěpán, 2011, s. 15).

V současné době imigranti nadále přicházejí z Bosny a Hercegoviny a Kosova v rámci sloučení rodiny. Žadatelé o azyl přicházejí z Iráku, a to zejména od americké invaze v roce 2003. Po přistoupení do Evropské unie v roce 1995 Švédsko také souhlasilo, že dovolí ostatním občanům EU pracovat a žít ve Švédsku. V roce 1996 se Švédsko stalo smluvní stranou Schengenské dohody, která umožňuje volný pohyb osob ve všech členských státech. Nejvíce přeshraničního pohybu ovlivňujícího Švédsko je ze (a do) sousedních severských zemích, i když Německo posílá nejvíce pracovních migrantů. V květnu 2004, kdy vstoupilo do EU 10 zemí, Švédsko bylo jedním z pouhých tří stávajících členských států (spolu se Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irsku a Irskem), který souhlasil s tím, že nové členské státy východní Evropy mohou pracovat bez formální žádosti o povolení (Bale, 2008). Zatímco Spojené království a Irsko zaznamenalo významné toky z Litvy, Polska, Slovenska a některých dalších nových členských států, ve Švédsku tomu tak nebylo, protože má málo pracovních příležitostí v takových oblastech, jako je stavebnictví, výroba, elektronika a vzdělávání (Westin, 2006).

Švédská migrační politika se vztahuje na uprchlíky a imigrační politiku, podporu pro repatriaci a souvislosti mezi migrací a rozvojem. Švédsko se zavázalo zapojit se do konstruktivní spolupráce s agenturou OSN pro uprchlíky (UNHCR) a mít humánní politiku uprchlíků, stejně jako útočiště pro lidi, kteří prchají před

pronásledováním a útlakem. Jedním z hlavních cílů vlády v oblasti migrace jsou společná azylová pravidla pro země v EU (Government Offices of Sweden, 2004).

Švédsko neprovozuje politiku otevřených hranic. Imigrace je regulována, což znamená, že švédský parlament stanovil pravidla o tom, kdo může přijít do Švédska a za jakých podmínek. Regulované přistěhovalectví znamená, že každá osoba, která se chce usadit ve Švédsku, musí splňovat stanovená kritéria pro získání povolení k pobytu. Základem pro žádosti o povolení k pobytu může být potřeba ochrany, zaměstnání nebo sloučení rodiny. V roce 2013 úřad pro migraci a mise v zahraničí obdržel okolo 400 000 žádostí, což je pokles o dvě procenta ve srovnání s rokem 2012. Většina lidí, kteří žádali o víza k návštěvě, nebo povolení k pobytu, si je přála za účelem setkání se s členy rodiny, studia nebo práce. Kromě toho v roce 2013 více než 54 000 lidí požádalo o azyl ve Švédsku, což představuje nárůst o 24 procent ve srovnání s rokem 2012 (Ministry of Justice, 2014). Extrémní pravicové strany, které se otevřeně snaží vyburcovat veřejné mínění proti přistěhovalecké a integrační politice vlády jsou ve Švédsku zatím jen okrajovým jevem, a to na rozdíl od Dánska (Odmalm, Super, 2014), Norska a v poslední době i Finska a dalších západoevropských zemí.

Cíl a metody práce

Hlavním cílem analýz bylo zhodnotit na základě dostupných statistických dat imigrační vývoj ve Švédském království mezi lety 2004 až 2014.

Zdrojem údajů byla data Švédského statistického úřadu (Statistiska centralbyrån - SCB) a data z veřejné databáze. Tato data byla vyhodnocena v aplikaci Microsoft Office Excel a prognóza vývoje imigrace byla zpracována těmito statistickými metodami (podrobněji Hindls, Kaňoková, Novák, 1997, Hindls, Hronová, Seger, 2007):

- analýza časových řad (volba vhodného trendu),
- popis trendové složky (lineární trend).

Časovou řadou se rozumí posloupnost věcně a prostorově srovnatelných pozorování, která jsou jednoznačně uspořádána z hlediska času ve směru minulost – přítomnost. Analýzou časových řad se pak rozumí soubor metod, které slouží k popisu těchto řad a případně k předvídaní jejich budoucího chování. Popis tendence vývoje analyzované řady je jedním z nejdůležitějších úkolů analýzy časových řad.

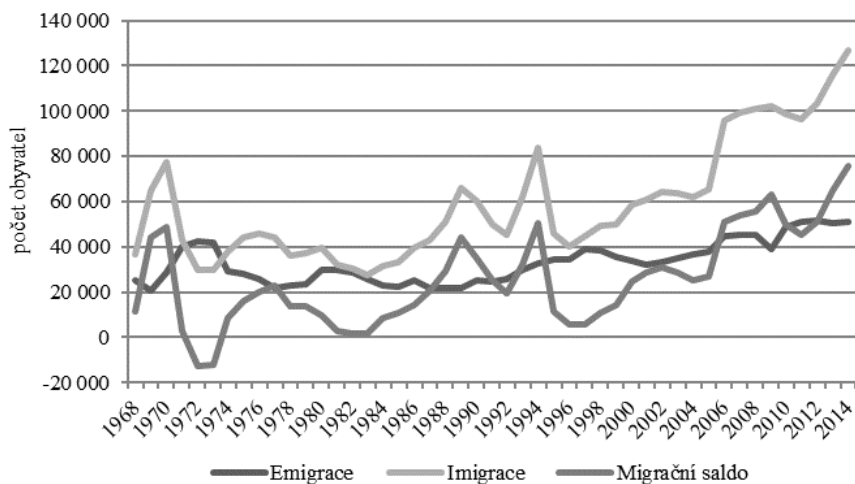
Výsledky analýz

Vývoj imigrace ve Švédském království v letech 1968-2014

Švédsko se v průběhu 20. století stalo z emigrační země zemí imigrační a její kladné migrační saldo má významný podíl na růstu populace. Emigrace převládla nad imigrací pouze v první polovině 70. let 20. stol. V letech ostatních převažuje imigrace (graf 1).

Graf 1: Vývoj migrace ve Švédském království v letech 1968-2014

Graph 1: Development of migration in the Kingdom of Sweden in the years 1968-2014

Zdroj: SCB

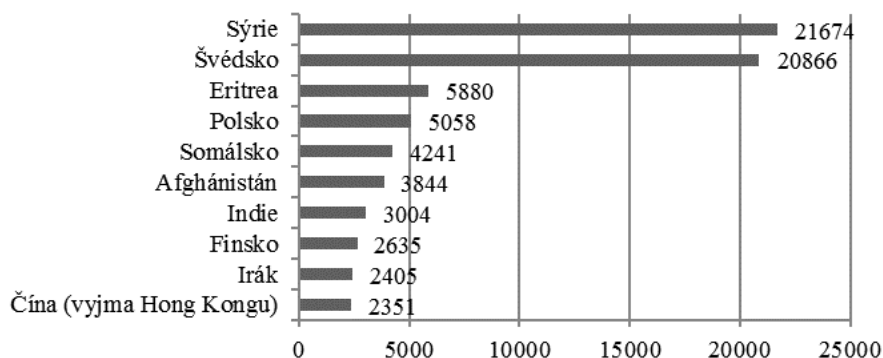
Struktura imigrace podle zdrojových zemí

Nejvíce imigrantů do Švédska pochází ze Sýrie. V roce 2014 se jich do země přistěhovalo 21 674. Hlavním důvodem je občanská válka v zemi trvající od roku 2011 a nejvíce uprchlíků z této země směřuje do Itálie, Švédska, Francie a Německa. Na druhém místě jsou pak obyvatelé pocházející ze Švédska, kteří se po delším pobytu za hranicemi vracejí domů. V tomto případě můžeme hovořit o reemigraci. Jejich počty se dlouhodobě pohybují okolo 20 % z celkového počtu přistěhovalců. V roce 2014 jich bylo 20 866, což je relativně velký počet. Následuje Eritrea (malá africká země, jedna z nejchudších na světě) a Polsko s počtem imigrantů nad pět tisíc. Poláci jsou známi tím, že rádi projevují svoji národní hrdost a sounáležitost, ale méně známé už je to, že patří mezi národy s největším počtem obyvatel žijícím mimo území svého státu. Taktéž jejich „emigrantská historie“ trvá už více než dvě století. V současné době odchází

hlavně mladá generace za lepšími pracovními podmínkami do západní Evropy (graf 2).

Z evropských zemí je v první desítku ještě Finsko. Jinak se jedná o země třetího světa. Hlavním motivem imigrace v současnosti je následování rodiny a možnosti získání ubytování, kvalifikace a zařazení do pracovního procesu. Výjimkou (především dle zahraničních kritiků) nejsou však případy využívání sociálního systému a čerpání podpory pro sebe a svoji rodinu. Pro tento fenomén se vžil termín „sociální turistika“.

Graf 2: Zdrojové země v počtu přistěhovalců do Švédského království v roce 2014
Graph 2: Ten most important source countries of immigrants to Sweden in 2014

Zdroj: SCB

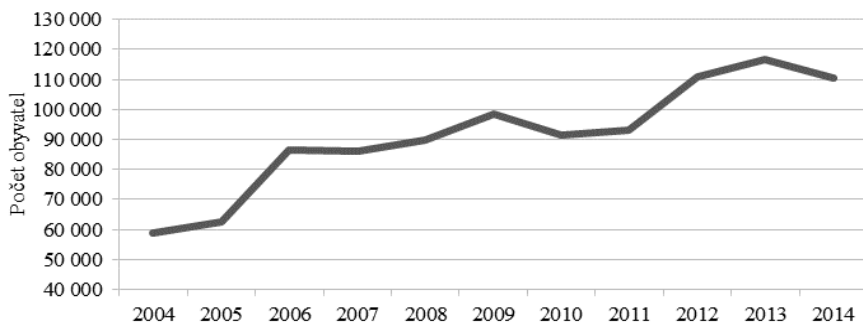
Žádosti o povolení k pobytu

Je potřeba vzít na vědomí, že občané EU nemusí žádat o povolení k trvalému pobytu. Po třech měsících pobytu tuto skutečnost nahlásí na Migračním úřadě (Migrationsverket), kde je jim povolení uděleno automaticky. Od roku 2012 je nejvíce žadatelů o trvalý pobyt ze Sýrie. V roce 2013 bylo schváleno 11 749 žádostí syrských občanů. Část z nich Švédsko schválilo z důvodu občanské války v zemi uprchlíků. Je pravděpodobné, že se počet imigrantů ze Sýrie bude s trvajícím konfliktem na Blízkém východě i nadále zvyšovat (graf 3).

Největší položku zde tvoří povolení k pobytu za účelem sloučení rodiny a to celých 39 %. Povolení týkající se azylu představují 32 % z celku. Za účelem získání práce přišlo do Švédska v roce 2014 celkem 15 872 migrantů, tj. 14 %. Také zahraniční studenti tvoří významný podíl žádostí o povolení k pobytu. V roce 2014 žádalo o povolení 9 267 studentů. EU/EHP, což se týká přibližně 7 % povolení (graf 4).

Graf 3: Celkový počet udelených žiadostí o pobyt v letech 2004–2014

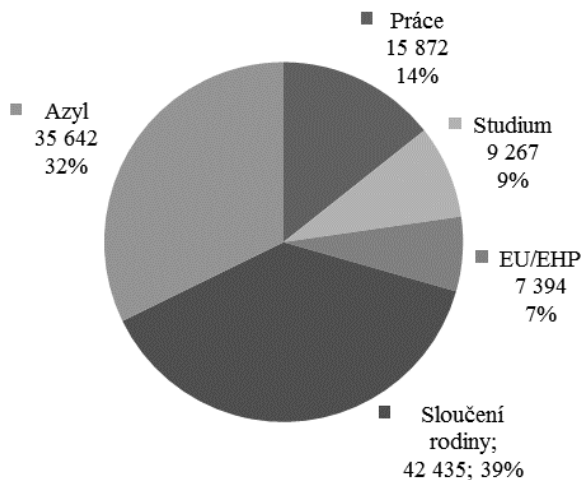
Graph 3: The total number of granted applications for residence in the years 2004–2014

Zdroj: SCB

Graf 4: Povolení k pobytu dle záměru v roce 2014

Graph 4: Residence permits according to plan in 2014

Zdroj: Migrationsverket

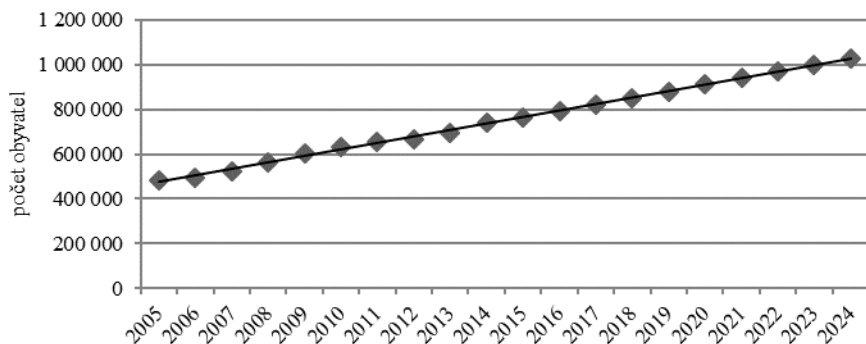
Prognóza vývoje imigrace do Švédského království

V grafu 5 je znázorněna prognóza ve vývoji počtu imigrantů do roku 2024. Z prognózy vyplývá, že populace imigrantů by ve Švédském království měla

neustále vzrústat, kedy po roce 2022 by jejich počet překročil hranici jednoho milionu. V mnoha evropských zemích nyní vyvstává otázka problematiky velkého přílivu imigrantů. Nezaměstnanost především v období krizí stoupá a zejména mezi mladými lidmi začíná být situace s nalezením práce v mnohých zemích kritická.

Švédsko je k imigrantům velice tolerantní a štědré, ale i zde se již začínají objevovat protiimigrační nálady. Jsou odpovědí na nepokoje a výtržnosti páchané přistěhovalci, kteří zde nejsou spokojeni se svojí bytovou situací, sociálním vyloučením a rozmáhající se chudobou. I ve Švédsku se zvyšuje nezaměstnanost mladých lidí, která postihuje především přistěhovalce.

Graf 5: Prognóza vývoje počtu imigrantů do roku 2024, lineární trend
Graph 5: Forecast of development of immigrants in 2024, the linear trend

Zdroj: SCB

Závěr

Co je typické pro Švédsko? Podle výsledků lze říci, že jsou to také imigranti. Imigrační politika Švédského království je velice příznivá, taktéž imigrovat do Švédska není problém a to ani pro obyvatele mimo Evropskou unii. A pokud imigrant získá v této zemi pracovní místo, je pro švédskou ekonomiku především přínosem. Vzhledem ke snižování porodnosti by se počet obyvatel bez příchodu imigrantů z jiných zemí snižoval. V posledních letech, v souvislosti s příchodem globální ekonomické krize, vyvstává otázka, zda jsou imigranti pro ekonomiku přínosem či nikoliv, a to nejen v ostatních evropských zemích, ale také i ve Švédsku. A lze vůbec odhadnout optimální imigraci do země?

Z výsledků je zřejmé, že se počet imigrantů bude ve Švédském království i nadále zvyšovat. Se zvyšováním počtu imigrantů však bude potřeba řešit i problémy například se zvyšujícím se počtem ilegálních přistěhovalců.

V posledních letech jsou to ale i nepokoje a násilí vznikající především tam, kde je velká koncentrace přistěhovalců a špatné sociální a ekonomické podmínky. Do popředí se pak dostává otázka, jestli se nejedná o dlouhodobou chybu společnosti ve snaze integrovat cizince. Z tohoto důvodu bude proto důležitá osvěta týkající se samotných imigrantů, tak i občanů konkrétního státu.

Do budoucna musí Švédské království i nadále počítat s přílivem cizinců. Nejvíce jich bude přicházet za účelem sloučení rodiny, kvůli azylu a také za prací a část i z důvodů studia. Dle provedeného výzkumu (podrobněji Smutná, Hübelová, 2015) bude nejvíce imigrantů i v budoucnu přicházet ze Somálska, Polska, Sýrie, Afghánistánu a Eritrei. Do roku 2024 se jejich počet v zemi může zvýšit dle lineárního trendu zhruba o 300 tisíc. Zvýší se i počet obyvatel, kdy se na tomto přírůstku bude největší měrou podílet právě příliv cizinců. Dlouhodobý přínos migrace bude záležet také na integraci imigrantů do majoritní společnosti. Měli by být schopni se vypořádat s kulturními a společenskými konvencemi a hlavně se zvyklostmi, ale i s náboženstvím cílové země. Samozřejmostí je pak přijetí jazyka, neboť je důležité zachovat kulturní a jazykové znaky pro budoucí generace.

Literatura

- BALE, T. 2008. Turning round the telescope. Centre-right parties and immigration and integration policy in Europe. In *Journal of European Public Policy*. ISSN 0167-5923, 2008, vol. 15, no. 3, p. 315-333.
- DRBOHLAV, D. – UHEREK, Z. 2007. *Reflexe migračních teorií*. [online]. 2007. [cit. 2015.02.04]. Dostupné na internetu: <<http://web.natur.cuni.cz/ksgrrsek/illegal/clanky/Uherek-Teorie.pdf>>.
- GOVERNMENT OFFICES OF SWEDEN. 2004. *Migration and asylum policy* [online]. 2004 [cit. 2015.03.23]. Dostupné na internetu: <<http://www.government.se/sb/d/3083>>.
- HINDLS, R. – HRONOVÁ, S. – SEGER, J. 2007. *Statistika pro ekonomy*. Praha: Professional Publishing. 2007, 415 s. ISBN 978-80-86946-43-6.
- HINDLS, R. – KAŇOKOVÁ, J. – NOVÁK, I. 1997. *Metody statistické analýzy pro ekonomy*. Praha: Management Press, 1997, 249 s. ISBN 80-859-4344-1.
- HORÁKOVÁ, M. 2008. *Dlouhodobé trendy ve vývoji pracovních migrací v České republice*. Praha: VÚPSV. 2008, 114 s. ISBN 978-807-4160-202.
- JENNISSEN, R. 2007. Causality Chains in the International Migration Systemx Approach. In *Population Research and Policy Review*. ISSN 0167-5923, 2007, vol. 26, no. 4, p. 411-436.
- MINISTRY OF JUSTICE. 2014. *Migration policy*. [online]. Stockholm. 2014 [cit. 2015.03.25]. Dostupné na internetu: <<http://www.government.se/content/1/c6/24/55/96/1acc82b1.pdf>>.

- ODMALM, P. – SUPER, B. 2014. If the issue fits, stay put: Cleavage stability, issue compatibility and drastic changes on the immigration 'issue'. In *Comparative European Politics*. 2014, vol. 12, no. 6, p. 663-679.
- RAMOS, R. – SURINACH, J. 2013. *Gravity Model of Migration between ENC and EU*. [online]. Barcelona. 2013 [cit. 2015.09.18]. Dostupné na internetu: <<http://ftp.iza.org/dp7700.pdf>>.
- SCHEU, H. CH. – ČÁSTEK, M. 2010. *Aktuální otázky migrační politiky Evropské unie*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2010. 120 s. ISBN 978-80-7408-031-9.
- SCB - STATISTICS SWEDEN. *Population* [online]. 2015. [cit. 2015.05.12]. Dostupné na internetu: <<http://www.scb.se/be0101-en/>>.
- SMUTNÁ, J. – HŮBELOVÁ, D. 2015. Selected aspects of immigration into the Kingdom of Sweden. Madrid: X. International Conference on Applied Business Research - ICABR, 2015 (v tisku).
- ŠTĚPÁN, J. 2011. *Československý exil ve Švédsku v letech 1945-1989*. České Budějovice: Veduta, 2011, 160 s. ISBN 978-80-86829-76-0.
- TAYLOR, J. E. 2003. Migration. In *Encyclopedia of Population*. New York: Macmillan Reference, 2003. 644 s.
- VAVREJNOVÁ, M. 2011. *Migrace obyvatelstva jako faktor ekonomického rozvoje (zvláště v oblasti Evropské unie a České republiky)*. Praha: Národohospodářský ústav Josefa Hlávky, 2011. 79 s. ISBN 978-80-86729-66-4.
- VAVŘEČKOVÁ, J. 2006. Migrační potenciál po vstupu ČR do EU (výsledky terénního šetření). Praha: VÚPSV, 2006. 128 s. ISBN 80-87007-08-5.
- WESTIN, CH. 2006. Sweden: Restrictive Immigration Policy and Multiculturalism. [online]. 2006. In *Migration Policy Institute* [cit. 2015.03.25]. Dostupné na internetu: <<http://www.migrationpolicy.org/article/sweden-restrictive-immigration-policy-and-multiculturalism>>.

GEO-DEMOGRAPHIC CHARACTERISTICS OF IMMIGRATION TO SWEDEN

Summary

Currently, the problem of immigration is highly topical. The situation of recent days and months testifies that the number of immigrants in Europe can probably continue to increase, mainly due to adverse economic situation and military conflicts in Third World countries. Another problem is the integration of immigrants into society, accepting its culture and also multiculturalism. In 1995 after accession to the EU Sweden agreed to allow other EU citizens live and work in Sweden. In 1996 Sweden became a contracting party to the Schengen Agreement that allows the free movement of persons in all Member States. The

most trans-boundary movement affecting Sweden is from the neighbouring Nordic countries although Germany send the most migrant workers. 10 countries joined the EU in May 2004 and Sweden (and also Great Britain and Ireland) agreed that the new member states of Eastern Europe can work without a formal application for authorization.

The main aim of the text is to evaluate the development of immigration on the basis of available statistical data in the Kingdom of Sweden from the period between 2005 and 2014. From the statistical data, i. e. graphs and tables, evaluates questions mainly about the source countries of immigrants, the number of immigrants in the Kingdom of Sweden, illegal immigration, the historical development of immigration and the residence permits and work permits issues. The thesis also deals with the forecast of immigration to the country, using a linear trend. The descriptive method and interpolation were also used. Based on the analysis, it was found that the number of immigrants to the Kingdom of Sweden is increasing and will exceed 2 million inhabitants in 2024. The most immigrants come from the source countries Syria, Eritrea, Poland, Somalia and Afghanistan. Most immigrants come in recent years from African countries, especially from Syria. Residence permits are mostly issued for the purpose of family reunification. Number of work permits is steadily decreasing in Sweden from 2012 mainly due to the euro zone financial and debt crisis which also affected the Swedish economy. In 2014 the highest number of work permits received immigrants from India and Thailand. The number of applications for work permits will to change also due to the development of the economic situation in the future. Males outweighs in the number of asylum applications. The problem is the increasing number of illegal immigrants in the country. Currently, it is problem especially of the African countries because of very poor living conditions. The number of illegal immigrants from Syria also increased because of military conflict in the country. Illegal immigration is an undesirable phenomenon that needs to be addressed. Numbers of immigrants from selected countries (Syria, Afghanistan, Poland, Somalia and Eritrea) will continue to increase. As well it will increase the overall number of immigrants in Sweden. Immigration can have both positive and negative impacts. To the positive impacts belong population growth, especially in the working age population, to the negative increase of unemployment and the costs of social benefits.

Ing. Jana Smutná

PhDr. Dana Hübelová, Ph.D.

Ústav demografie a aplikované statistiky

Fakulta regionálního rozvoje a mezinárodních studií

Mendelova univerzita v Brně

Třída Generála Píky 7, 613 00 Brno, Česká republika

E-mail: xsmutna4@node.mendelu.cz, hubelova@mendelu.cz